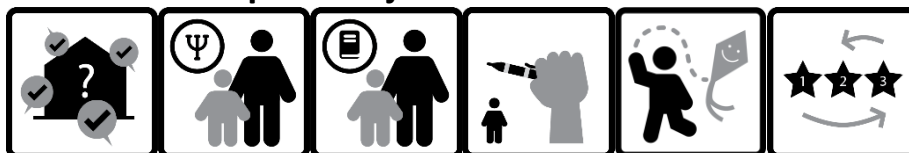

Odborné postupy v pedagogickej a poradenskej praxi

Raná starostlivosť Oneskorený psychomotorický vývin Intervencie v špeciálnej triede MŠ

Kompetenčný rámec:

ZARIADENIE/A	Poradenské centrá: CPP, ŠCPP
ODBOBNÝ ZAMESTNANEC/CI	Špeciálny pedagóg, psychológ
VEKOVÁ KATEGÓRIA	Raný vek/ predškolský vek
FORMA	individuálna
VYPRACOVAL/A	Mgr. Eva Zbudilová
DÁTUM	Február 2022
KONZULTANT/KA	PaedDr. Elena Luptáková

Raná starostlivosť

Oneskorený psychomotorický vývin

Intervencie v špeciálnej triede MŠ

Úvod do problematiky

Z hľadiska raného vývinu dieťaťa má na jeho rozvoj vplyv niekoľko faktorov. Vývin je kontinuálny, v určitých oblastiach sa môže spomaliť, ale nikdy nezastane. Niekedy pokračuje tak, že sa zdá, akoby pokračoval na úkor iných funkcií. Každé dieťa sa vyvíja individuálnym spôsobom, môžeme len približne predpokladať, v ktorom mesiaci nastupuje sedenie, chôdza, reč, hygienické návyky a následne ďalšie fyzické a psychické posuny vo vývine. Vývin závisí od toho, aký zrelý je mozog, nervový systém a ostatné časti tela.

Vývoj dieťaťa neurčujú a nedefinujú len dedičné vlohy, ani neprebíha rovnomerne, pravidelne a paralelne vo všetkých vývinových oblastiach. Zdedené vlohy sa u dieťaťa ďalej rozvíjajú v rámci stanoviteľnej vývojovej hierarchie. Jednotlivé fázy vývoja podliehajú vnútorným a vonkajším vplyvom. Základné schopnosti sa u dieťaťa môžu ďalej rozvíjať prostredníctvom neustálej interakcie so sebou samým a so svojím okolím. K tomu je potrebné množstvo malých krokov, ktoré môžu prebiehať veľmi individuálne. Absencia alebo skracovanie nutných vývojových krokov vedie k tomu, že sa objavujú oneskorenia vo vývoji. Môže to byť napríklad zníženie kvality niektorých funkcií.

(Looseová a kol., 2003)

Raný vývin rozčleňujeme na obdobia od 0 – 7 rokov dieťaťa, a to z hľadiska telesného a psychického vývinu, na obdobie novorodenecké, dojčenské, batolivé a obdobie predškolského veku.

1. novorodenecké obdobie trvá od narodenia do 4. týždňa života dieťaťa
2. dojčenské obdobie je vymedzené od 2. mesiaca po narodení do 1. roku veku dieťaťa
3. batolivé obdobie trvá od 1. do 3. roka života dieťaťa
4. obdobie predškolského veku trvá od konca 3. roku do 6 – 7 rokov dieťaťa

(Matejovičová a kol., 2016)

Prvou oblasťou vo vývine schopností dieťaťa je rozvoj pozornosti, a to už u novorodenca. Učí sa zamerať svoju pozornosť a vyselektovať podstatný vnem spomedzi súčasne pôsobiacich zrakových a sluchových podnetov. V tomto období sa prostredníctvom dotykových vnemov rozvíja aj schopnosť na dotykové podnety – dotyková pozornosť. Sluchová, zraková a dotyková pozornosť sa intenzívne vyvíjajú v priebehu prvého roka. Dieťa dokáže rozoznať známe a neznáme tváre, hlasy a zvuky. Nastáva rozkvet sluchového vnímania, ktoré súvisí so začiatkom džavotania, prvých slabík a slov. Vo veku dvoch až troch rokov dochádza k prepájaniu schopností, ktoré sa u dieťaťa vyvíjali počas prvého roka. Najintenzívnejší je rozvoj sluchového a zrakového rozlišovania, je badať výrazný pokrok aj vo vývine reči. V období štvrtého a piateho roku zaznamenávame rozkvet zrakovej a sluchovej pamäti, okolo šiesteho roku sa prepájajú sluchové a zrakové vnemy s pohybovými. Dieťa je schopné riešiť úlohu a sledovať výklad učiteľa, pričom sa súčasne pozerá i počúva. Intenzívne sa tiež rozvíja časová postupnosť, vďaka ktorej môže plniť inštrukcie, byť samostatnejším, vedieť plánovať a organizovať činnosť, či orientovať sa v čase.

(Šinková, 2018)

Obdobie predškolského veku:

Toto obdobie trvá od konca 3. roku do 6 – 7 rokov. V oblasti somatického vývinu môžeme pozorovať premenu postavy, kedy sa menia proporcie tela, najmä zrýchlený rast končatín. Na konci predškolského veku sa začínajú prerezávať trvalé zuby. V oblasti motorického vývinu dochádza k zdokonaľovaniu a zlepšovaniu pohybovej koordinácie, kresby, samostatnosti pri obliekaní a podobne. Je to tiež obdobie charakterizované intenzívnym rozvojom reči, myslenia v pojmoch a zdokonaľovaním druhej signálnej sústavy. Z hľadiska psychosociálneho vývinu prechádza vývin inteligencie z predpojmového na názorné myslenie. (Matejovičová a kol.,2016)

Odborný postup popisuje intervenčnú činnosť odborného zamestnanca poradenského centra v špeciálnej triede materskej školy. Zaoberá sa prácou s deťmi s oneskoreným PMV, rizikovým vývinom, prípadne pokiaľ majú stanovenú diagnózu, tak aj s deťmi so zdravotným postihnutím v období predškolského veku.

Pri oneskorenom PM vývine, rizikovom vývine alebo zdravotnom znevýhodnení u detí predškolského veku môžeme vidieť oslabenia v niektorých z nasledovných čiastkových funkcií:

1. **Motorické schopnosti** – hrubá motorika, jemná motorika, grafomotorika, motorika hovoriel a motorika očných pohybov.
Menej obratné deti sa líšia v presnosti prevedenia pohybov aj v rýchlosti. Pohybová neobratnosť, alebo oneskorenie ovplyvní aj vývoj ďalších funkcií. Oslabenie motoriky a nesprávne návyky z detstva sa premietajú do zdravotného stavu po celý život jedinca.
2. **Zrakové vnímanie a pamäť** – vizuomotorická koordinácia, zrakové rozlišovanie, zraková analýza a syntéza, zraková pamäť.
V predškolskom veku je rozvoj zrakového vnímania dôležitý pre získavanie, spracovanie a uchovanie informácií z okolitého sveta. Jeho oslabenie sa odrazí neskôr v školskom veku do ťažkostí vo vnímaní abstraktných symbolov /písmená, číslice a následne čítanie, písanie a počítanie/.
3. **Časová a priestorová orientácia** – orientácia počas dňa, týždňa, ročné obdobia, chápanie predložkových pojmov, pojmov poradia a umiestnenia, pravo-ľavá orientácia.
Oslabenie tejto oblasti poznačí u dieťaťa množstvo výkonov a činností. Ťažšie nadobúda pohybové schopnosti, sebaobslužné návyky, samostatnosť, usporiadanie svojho okolia. V školskom veku spôsobuje oslabenie v oblasti priestorovej orientácie ťažkosti pri čítaní, prepise textu, v matematike, prípadne aj v orientácii na mape. Oslabenie v oblasti vnímania času môže mať za následok problém s osvojovaním pojmov z časovej orientácie, ich zaraďovaním do aktívneho slovníka, problém pochopiť a uplatňovať sled každodenných činností.
4. **Reč** – foneticko-fonologická rovina, morfológicko-syntaktická rovina, lexikálno-sémantická rovina a pragmatická rovina.
Prípadné oslabenie alebo oneskorenie môže priniesť ťažkosti v sociálnej interakcii, ovplyvniť vývoj osobnosti, problémy v učení a neskôr v profesijnej orientácii a uplatnení.
5. **Sluchové vnímanie a pamäť** – sluchová diferenciácia, vnímanie rytmu, sluchová analýza a syntéza.
Oslabenie alebo oneskorenie v tejto oblasti môže poznamenať vývoj reči, v konečnom dôsledku problém s fonematickým uvedomovaním, čo spôsobí v školskom prostredí výrazné ťažkosti s učením.
6. **Matematické predstavy** – porovnávanie, pojmy, vzťahy, triedenie, tvorenie skupín, priradovanie, farby, tvary.

Nielen rozumové schopnosti sú zárukou úspechu v matematických úlohách. Všetky predchádzajúce čiastkové funkcie majú svoj podiel na kvalite matematických schopností jedinca, takže oslabenie v niektorej oblasti sa môže sčasti podieľať na schopnosti riešenia matematických úloh.

7. **Sociálne zručnosti** – komunikácia, primeranosť reakcie na novú situáciu, adaptácia na nové prostredie, porozumenie vlastným pocitom a sebaovládanie, porozumenie emóciám a správaniu druhých, objektívne sebahodnotenie.

Tieto sú ovplyvnené sociokultúrnymi a ekonomickými podmienkami prostredia dieťaťa, rodinou, zdravotným stavom dieťaťa, osobnosťou dieťaťa, rozumovým vývojom a komunikačnými schopnosťami dieťaťa.

(Bednárová, Šmardová, 2011)

Základné princípy

Pri práci s deťmi s oneskoreným PM vývinom, rizikovým vývinom alebo zdravotným znevýhodnením v predškolskom veku je dôležitá každodenná a pravidelná práca, rozvoj oslabených funkcií. Pred nástupom dieťaťa do MŠ je to záležitosťou hlavne rodiča, ktorý môže spolupracovať s odborníkmi a postupovať podľa ich odporúčaní. V materskej škole sa na rozvoji dieťaťa podieľajú už aj pedagógovia, prípadne odborní zamestnanci poradenského centra v zmysle multidisciplinárnej spolupráce. Deti pracujú skupinovo, ale aj individuálne. Skupina detí v špeciálnej triede je rôznorodá nielen individuálnymi schopnosťami a ich úrovňou, ale aj vekom.

Dieťa by malo byť v starostlivosti poradenského zariadenia už od raného veku, a preto by mohli odborní zamestnanci vývin dieťaťa dobre poznať a na základe pravidelných stretnutí s rodičmi by mali mať s nimi vytvorený dobrý vzťah. Diagnostika môže prebiehať na viacerých stretnutiach, odborný zamestnanec tak bude mať možnosť sledovať pokroky dieťaťa v čase, a tak lepšie odporúčať vhodné formy vzdelávania dieťaťa a tiež odporúčania k napĺňaniu jeho špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb. Na základe odporúčania poradenského centra môžu byť deti zaradené do bežnej triedy MŠ alebo do špeciálnej MŠ, prípadne do špeciálnej triedy v bežnej MŠ. Sú to deti s oneskoreným vývinom alebo určitými zdravotnými znevýhodneniami. Hoci má každé takto umiestnené dieťa správu z psychologického alebo iného odborného vyšetrenia, väčšinou nemá ešte presne stanovenú diagnózu. Nemožno preto jednoznačne určiť dôvod oneskorenia a príčinu ťažkostí. Môžeme však získať aspoň niektoré informácie ešte pred prvým stretnutím sa s dieťaťom.

V špeciálnej triede MŠ z dôvodu maximálneho počtu /10/ detí v triede je možnosť sa im venovať individuálne, ale aj tam to nie vždy zoskupenie detí umožňuje. Rôznorodosť oslabení /prípadne postihnutí/ každého dieťaťa býva dôvodom nutnosti prispôsobenia vzdelávacích aktivít aktuálnemu stavu, naladeniu a individualit každého z nich. Preto je vhodné využiť pomoc asistentov učiteľa alebo spoluprácu s poradenskými centrami a zabezpečiť takýmto deťom potrebnú starostlivosť. Takáto spolupráca medzi poradenským centrom a materskou školou zabezpečuje multidisciplinárny prístup (MDP), kde sa podieľajú na rozvoji dieťaťa aj odborníci z oblasti špeciálnej pedagogiky alebo psychológie.

Individuálne intervencie sa zameriavajú na oslabené funkcie. Preto je dôležité najskôr spoznať dieťa a zistiť jeho silné a slabé stránky. Prvotná je konzultácia odborného zamestnanca poradenského centra /psychológa alebo špeciálneho pedagóga/ s učiteľkami v MŠ, oboznámenie sa s anamnézou dieťaťa / jeho zdravotná a rodinná anamnéza/ a pedagogické hodnotenie z hľadiska správania a učenia. Následne je možné dieťa pozorovať pri hre, vzdelávacích činnostiach alebo počas pobytu vonku, prípadne pri sebaobslužných činnostiach. Pri pozorovaní sa stručne zaznamenávajú do osobnej zložky dieťaťa informácie pre potreby orientačnej diagnostiky, ktorá bude sledovať jednotlivé schopnosti dieťaťa a ich momentálnu úroveň. Tá je potrebná hlavne na plánovanie budúcej intervenčnej činnosti. Toto sú dôležité skutočnosti, na ktoré sa

prihliada pri plánovaní a realizácii intervenčných činností. V neposlednom rade aj osobnostné črty a aktuálne naladenie každého dieťaťa v daný deň, pretože v prípade potreby sa môže upraviť naplánovaná práca. Nevyhnutnou súčasťou práce s dieťaťom je informovaný súhlas rodiča, ktorý je týmto uzrozmeneý o spolupráci poradenského centra s MŠ.

Prvé individuálne sedenie s dieťaťom by malo byť o nadviazaní vzťahu - kontaktu, zaujatí dieťaťa a ponechaní potrebného času na adaptáciu v novej situácii.

Samotná intervenčná činnosť prebieha v dopoludňajších hodinách v priestoroch MŠ, kde je na to vyčlenená učebňa. Tu sa nachádza písací stôl so stoličkou, písacie a kresliace potreby, detské knižky, niekoľko hračiek a skladačiek, koberec. Pri práci je možné použiť pracovné listy, obrázkový materiál, knihy, didaktické pomôcky, skladačky aj hračky, podľa potreby pomôcky na cvičenie alebo relaxáciu. Keďže vzdelávací program MŠ obsahuje množstvo aktivít súvisiacich s rozvojom hrubej a jemnej motoriky, prípadne pohybovej aktivity, počas individuálnych intervencií sa im čas venuje len okrajovo. Hlavnou náplňou sú cvičenia zamerané na zlepšenie zručností v oblasti grafomotoriky a vizuomotoriky, zrakového a sluchového vnímania, predčíselných predstáv a koncentrácie pozornosti.

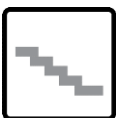
Ciele

Ciele ranej starostlivosti u detí s oneskoreným psychomotorickým vývinom, rizikovým vývinom alebo zdravotným znevýhodnením v predškolskom veku sú zamerané na:

- diagnostiku: zisťovanie úrovne jemnej motoriky, grafomotoriky, kresby, zrakovej percepcie, komunikačných zručností a matematických predstáv
- intervenciu : hlavným cieľom intervencií u detí s oneskoreným PMV, rizikovým vývinom, prípadne zdravotným znevýhodnením v predškolskom veku je dosiahnutie čo najvyššej možnej úrovne oslabených funkcií
- prevenciu sociálno - patologických javov
- prevenciu porúch učenia
- lepšie uplatnenie sa v skupine detí v MŠ
- lepšie uplatnenie sa v kolektíve spolužiakov v škole
- individuálnu podporu rodičom a pedagógom vo výchove a vzdelávaní
- v prípade potreby nasmerovanie rodiča k ďalšiemu odborníkovi

Postup riešenia

Deti zaradené do špeciálnej triedy v materskej škole potrebujú individuálny prístup, z hľadiska špeciálnych výchovno – vzdelávacích potrieb. Tieto potreby sú rozličného charakteru, každé dieťa je individualitou a je potrebné spoznať ho ešte pred tým, ako s ním odborný zamestnanec začne pracovať. Využitie MDP je cesta k dobrej spolupráci medzi materskou školou a poradenským centrom, a to najmä v prípade, ak materská škola nemá odborných zamestnancov. Poradenské centrum môže takúto službu ponúknuť formou zaslania ponukového listu, kde je navrhnutá intervenčná činnosť. Pokiaľ si materská škola túto službu vyžiada, vznikne dohoda o spolupráci.

Dohoda o spolupráci

Skôr ako odborný zamestnanec pristúpi k intervenčnej činnosti, konzultuje s riaditeľkou MŠ možnú formu a obsah spolupráce. Následne sa ujasnia priestorové a materiálne možnosti danej materskej školy, aby bolo zabezpečené miesto, kde sa s dieťaťom bude môcť individuálne pracovať. V takejto miestnosti postačí detský

stôl so stoličkou, koberec, malá skrinka alebo polica s hračkami a skladačkami a prípadne stolička pre odborného zamestnanca. Z hľadiska bezpečnosti musia byť poličky alebo skrinky upevnené, koberec prilepený o podlahu a aj výber hračiek a skladačiek vopred skontrolovaný, aby nedošlo k úrazu, pošmyknutiu a podobnej nepríjemnej udalosti. Písacie potreby je vhodné uschovať tak, aby neboli v dosahu dieťaťa, kým s nimi nepracuje. V čase takejto práce je zodpovednosť za dieťa na odbornom zamestnancovi. Najmä počas prvých stretnutí s dieťaťom nie je možné predpokladať ťažkosti so správaním a s tým spojené nebezpečné situácie, pretože správanie detí býva nevyspytateľné.

Informovaný súhlas

Riaditeľka alebo učiteľky danej triedy MŠ informujú rodičov o možnej spolupráci s poradenským centrom. Na podpis prikladajú informovaný súhlas, ktorý predovšetkým popisuje zameranie intervenčnej činnosti, dni a čas vykonávania takejto činnosti, pozorovanie dieťaťa počas pobytu v MŠ, konzultácie s učiteľkami, preštudovanie dokumentácie dieťaťa a s tým spojené lekárske správy. Tým je rodič vopred informovaný o všetkom, čo takáto spolupráca prináša. V prípade potreby môže individuálne konzultovať s odborným zamestnancom, ktorý tieto intervencie vykonáva, a to buď priamo v materskej škole, alebo v poradenskom centre.

Úvodná konzultácia s učiteľkami

Začiatkom školského roka, po dohodnutej spolupráci a súhlase rodiča, odborný zamestnanec poradenského centra konzultuje problematiku s učiteľkami. Informácie ohľadom anamnézy a individualít dieťaťa si zaznamená pre potreby orientačnej diagnostiky. Zisťuje dôvod zaradenia do špeciálnej triedy, rodinnú a zdravotnú anamnézu a prípadne si preštuduje správu od odborníka, ktorý dieťa do tejto triedy odporučil. Ďalšími dôležitými informáciami sú údaje o správaní a schopnostiach dieťaťa počas prvých týždňov v MŠ. Zaujíma sa o adaptáciu, hygienické návyky, sebaobslužné návyky, motorické zručnosti, rečové a komunikačné zručnosti, záujem o hru, špecifické záujmy, správanie, socializáciu dieťaťa a iné skutočnosti, ktoré vedia pani učiteľky poskytnúť.

Pozorovanie detí v materskej škole

V najbližších dňoch si odborný zamestnanec naplánuje pozorovanie detí v triede, prípadne pri prechádzke, alebo pobyte vonku. Sleduje a zaznamenáva si sociálnu oblasť, úroveň motorických, grafomotorických a kresebných schopností, správanie a spoluprácu v kolektíve, komunikačné a sebaobslužné zručnosti, prípadne iné odpozorované skutočnosti potrebné pre individuálnu diagnostiku a následnú intervenčnú činnosť. Popri pozorovaní sa môže snažiť nadviazať kontakt s dieťaťom, pripojiť sa k jeho hre, pomôcť mu so skladačkami, prípadne s obliekaním alebo iným spôsobom, ktorý vidí ako prístupný. Už samotné pozorovanie je súčasťou diagnostickej činnosti, preto mu venuje potrebný čas, aby o dieťati získal čo najviac informácií. Z dôvodu neprítomnosti niektorých detí v danom dni v MŠ, musí pozorovanie zopakovať v iný deň. Preto je úzka spolupráca s učiteľkami aj rodičom nevyhnutná.

Zaznamenávanie informácií

Po vytvorení zoznamu detí je potrebné založiť si osobný spis pre každé dieťa jednotlivo /pokiaľ ešte nie je klientom poradenského centra/. Tu sa evidujú všetky záznamy z konzultácií s učiteľkami, z pozorovania detí, z konzultácií s rodičmi. Zapisujú sa jednotlivé stretnutia s popisom činnosti.

Zoznam detí obsahuje meno a priezvisko dieťaťa, dátum narodenia a dôvod zaradenia do špeciálnej triedy. Je to pre potrebu odborného zamestnanca, ktorý si vie v prípade potreby spätne dohľadať dôležité informácie, a to aj s odstupom mesiacov alebo rokov, pokiaľ by takéto dieťa bolo v starostlivosti poradenského centra aj po nástupe do školy. Veľmi často sa stáva, že niektoré dieťa už je v starostlivosti poradenského centra. Je to zvyčajne z dôvodu vyhľadania psychologической pomoci samotným rodičom, alebo na odporúčanie pediatra pred nástupom do materskej školy, prípadne aj počas pobytu dieťaťa v MŠ. Ďalším dôvodom môže byť odporúčanie materskej školy, ktorú dieťa navštevovalo pred zaradením do špeciálnej triedy. Nebýva preto výnimkou, že je už takéto dieťa evidované v poradenskom centre a môžu prebiehať

konzultácie s ďalším odborným zamestnancom. Podľa potreby sa urobia kópie odborných vyšetrení a tieto priložia do osobnej zložky dieťaťa.

Príprava diagnostického materiálu

Aby sa dalo pracovať s každým dieťaťom na rozvoji oslabených funkcií, je potrebné zistiť, na akej úrovni tieto funkcie sú. Pri príprave špeciálno-pedagogického diagnostického materiálu sa vychádza zo skutočností, ktoré sú o dieťati známe z pozorovaní, konzultácií a analýzy záznamov, prípadne odborných správ. Keďže ide o orientačné diagnostické zisťovanie, využívajú sa metodické materiály, pracovné listy, didaktický materiál, rôzne hračky alebo skladačky, obrázkové detské knihy a prípadne aj vlastné pomôcky, vyrobené na tieto účely. Jednotlivé pomôcky sa však musia vyberať dôsledne, vzhľadom na primeranú náročnosť a vek dieťaťa.

Odporúčané pomôcky:

- * pre zisťovanie úrovne **jemnej motoriky** - drevené kocky, farebné drobné hříbiky, plastelína, nožničky s predlohou na strihanie /pre staršie deti/
- * pre zisťovanie **grafomotoriky** – pracovný list s jednoduchým obrázkom na vyfarbenie, pracovný list s jednoduchým obrázkom nakresleným prerušovanou čiarou
- * pre zisťovanie **zrakovej percepcie** – pracovný list s konkrétnymi obrázkami, pracovný list s abstraktnými obrázkami, lego dacta, drevené puzzle
- * pre zisťovanie úrovne **kresby** – pracovný list na voľnú kresbu, pracovný list na dokreslenie jednoduchých obrázkov
- * pre zisťovanie úrovne **reči a komunikačných zručností** – obrázky /zvieratá, ovocie, iné veku primerané obrázky/, drobné hračky, obrázky znázorňujúce činnosť
- * pre zisťovanie **matematických predstáv** – farebné kocky, rôzne skladačky alebo obrázky farebnými kruhmi, geometrické tvary, lego zvieratá rôznej veľkosti, paličky rôznej veľkosti, obrázkový materiál s určitým počtom predmetov
- * pre zisťovanie úrovne **poznania** – obrázková knižka s predmetmi rôznych skupín /ovocie, zelenina, hračky, dopravné prostriedky, nábytok, oblečenie/, obrázok postavy človeka, obrázky ročných období

Diagnostická činnosť

Na zisťovanie úrovne jednotlivých oblastí u detí je v takomto prípade postačujúce orientačné špeciálno – pedagogické vyšetrenie. Hoci neexistujú štandardizované špeciálno – pedagogické testy, je možné vytvoriť vlastnú orientačnú „batériu“ diagnostických nástrojov. Vychádza sa pritom nielen z odbornej literatúry, ktorá sa venuje tejto problematike, ako napríklad metodika od autoriek J. Bednárovej a V. Šmardovej „Diagnostika dieťaťa predškolského veku“, Computer Press, ale aj vybrané listy z pracovných zošitov pre materské školy ako napríklad I. Rafajdusová, Z. Sumegiová „Kreslím kolo guľaté I. a II.“, M. Mlčochová „Šimonovy pracovné listy 1,2“, Portál, M. Nováček „Matematika predškolača“, Nomi, V. Gošová „Kuliferdo – Zrakové vnímanie I“, Raabe, V. Gošová „Kuliferdo – Grafomotorika“, Raabe. A v neposlednom rade zo štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie.

Samotná orientačná špeciálno-pedagogická diagnostika sa uskutočňuje v priestoroch materskej školy, v miestnosti určenej na individuálnu prácu s deťmi, v dopoludňajších hodinách. Je vhodné prispôbiť sa režimu, aký má predškolské zariadenie, aby deti nevynechali napríklad desiatovú prestávku, alebo čas na spánok. V prípade potreby sa orientačná špeciálno-pedagogická diagnostika rozdelí na viac dní.

Pred diagnostickými úlohami je potrebné nadviazať kontakt s dieťaťom, navodiť pohodovú a priateľskú atmosféru pre dosiahnutie spolupráce. Oboznámiť ho s dôvodom individuálnej práce s ním, a to tak, aby dieťa porozumelo tomu, prečo odborný zamestnanec prišiel a odviezol ho z triedy do inej miestnosti.

Pri administrácii úloh je vhodné dostatočne vysvetliť zadanie a preveriť, či dieťa úlohu porozumelo. Nie vždy deti spolupracujú spontánne, je potrebné mať pripravené zácvičné úlohy, alebo niektoré úlohy riešiť spoločne s dieťaťom. Pri nespôlupráci dieťa nenútiť, zaznamenať si jeho reakcie a postoje. V prípade potreby úlohy skrátiť, preskočiť, prehodnotiť zadanie a snažiť sa dosiahnuť spoluprácu.

Zisťovanie úrovne jemnej motoriky

Túto časť diagnostiky je vhodné uskutočniť ako prvú. Dôvodom je najmä to, že sa deťom predkladá materiál, ktorý im je známy, majú s ním skúsenosť, prípadne ho vnímajú ako hru. Mať k dispozícii drevené kocky /6 ks bezfarebné kocky/, farebné hríbiky /drobné farebné hríbiky s dierkovanou podložkou/, plastelínu a pre staršie deti /5,6 ročné/ aj detské nožnice /s okrúhlym hrotom/ a predlohou /biely papier A5 s nakreslenou výraznou čiarou a farebný červený papier A5 s nakresleným jablkom – pracovný list (PL)/.

1. úloha - Inštrukcia: „Poukladaj kocky na seba, aby si urobil vežu alebo komín.“

Pomôcky: drevené kocky, ktoré sa položia pred dieťa, náhodne uložené na stôl.

Záznam: popis zvládnutia danej úlohy z hľadiska prevedenia, samostatnosti, pochopenia inštrukcie a splnenia úlohy /uchopenie kociek, koordinovanosť pohybov, preferencia ruky, použitie jednej alebo oboch rúk/

2. úloha - Inštrukcia: „V krabíčke sú rôzne farebné hríbiky a ty ich skús poukladať do týchto dierok.“

Pomôcky: farebné hríbiky s dierkovanou podložkou, hríbiky máme v krabíčke a podložku položíme pred dieťa.

Záznam: popis zvládnutia danej úlohy z hľadiska prevedenia, samostatnosti, pochopenia inštrukcie a splnenia úlohy./uchopenie hríbikov, koordinovanosť pohybov, preferencia ruky, použitie jednej alebo oboch rúk/

3.úloha - Inštrukcia: „Skús strihať papier po tejto hrubej čiare.“, „Skús vystrihnúť jablko.“

Pomôcky: detské nožnice, predloha s hrubou čiernou čiarou, predloha s obrázkom jablka /formát papiera A6/

Záznam: popis zvládnutia danej úlohy z hľadiska prevedenia, samostatnosti, pochopenia inštrukcie a splnenia úlohy /uchopenie nožníc, koordinovanosť pohybov, preferencia ruky, použitie jednej alebo oboch rúk/

Zisťovanie úrovne grafomotoriky

Ako ďalšia úloha sa môže zaradiť zistenie grafomotorických zručností. Kreslenie bude vhodnou obmenou činnosti po práci s drobným materiálom. K dispozícii budú voskové pastelky, obyčajné pastelky a ceruzka. Vhodné sú hrubé voskové pastelky, pretože veľa detí v takomto veku má silný tlak na podložku a tenké by sa ľahko zlomili. Obyčajné 12- kusové pastelky, s klasickou hrúbkou a predlohy na kreslenie.

1. úloha - Inštrukcia: „Obtiahni obrázok.“

Pomôcky: voskové pastelky, PL s obrázkom nakresleným prerušovanou čiarou /slniečko/

Záznam: popis zvládnutia danej úlohy z hľadiska prevedenia, samostatnosti, pochopenia inštrukcie a splnenia úlohy /uchopenie pastelky, koordinovanosť pohybov, preferencia ruky/

2. úloha - Inštrukcia: „Vyfarbi obrázok.“

Pomôcky: obyčajné pastelky, PL s obrázkom na vyfarbenie /jednoduchý obrázok/

Záznam: popis zvládnutia danej úlohy z hľadiska prevedenia, samostatnosti, pochopenia inštrukcie a splnenia úlohy /uchopenie pastelky, koordinovanosť pohybov, preferencia ruky/

Zisťovanie úrovne zrakovej percepcie

Po kreslení je vhodné obmeniť činnosť, napríklad predložením puzzle. Tieto sa zvolia podľa veku a treba mať k dispozícii jednoduchšie aj zložitejšie. Tie jednoduchšie sú z dvoch, troch alebo 4 častí a ukladanie jednotlivých častí je s predlohou, na ktorú sa tieto časti ukladajú. Zložitejšie pozostávajú zo šiestich, prípadne viac častí a ukladá sa podľa predlohy alebo bez nej.

Ďalšou úlohou môže byť lego dacta, kde sa ukladajú obrazce rôznych tvarov a farieb podľa predlohy. Táto úloha patrí medzi náročnejšie, preto sa zvolí podľa okolností – vek, mentálna úroveň.

Poslednou časťou zisťovania úrovne zrakovej percepcie je použitie obrázkov, kde dieťa hľadá ich dvojice – rovnaké obrázky, prípadne ich tiene.

1. úloha - Inštrukcia: „Pokús sa tieto skladačky uložiť tak, ako je to na predlohe.“

Pomôcky: lego dacta

Záznam: popis zvládnutia danej úlohy z hľadiska prevedenia, samostatnosti, pochopenia inštrukcie a splnenia úlohy /výber správneho tvaru, koordinovanosť pohybov, preferencia ruky/

2. úloha - Inštrukcia: „Pozorne si prezri zvieratká a vyhľadaj ich dvojicu, potom ich spoj čiarou.“

Pomôcky: ceruzka, PL s obrázkami 4 zvieratiek a ich dvojíc

Záznam: popis zvládnutia danej úlohy z hľadiska prevedenia, samostatnosti, pochopenia inštrukcie a splnenia úlohy/uchopenie pastelky, koordinovanosť pohybov, preferencia ruky/

3. úloha - Inštrukcia: „Pozorne si prezri obrázky a vyhľadaj ich dvojicu, potom ich spoj čiarou.“

Pomôcky: ceruzka, PL s obrázkami 4 obrazcov a ich dvojíc

Záznam: popis zvládnutia danej úlohy z hľadiska prevedenia, samostatnosti, pochopenia inštrukcie a splnenia úlohy /uchopenie pastelky, koordinovanosť pohybov, preferencia ruky/

Zisťovanie úrovne kresby

Úroveň kresbového prejavu závisí nielen od veku, mentálnych schopností a úrovne motoriky, ale aj od záujmu dieťaťa o kreslenie. Z predchádzajúcich úloh sa dá čiastočne posúdiť grafomotorická zručnosť dieťaťa a podľa toho zadať ďalšie úlohy. Pri nezájme dieťaťa o kreslenie, alebo pri absolútnej absencii skúsenosti s kreslením, kedy nevie písacie náčinie uchopiť, nedokáže alebo nechce s ním manipulovať, sa môže predložiť záznamový PL a pozorovať, ako dieťa zareaguje na inštrukciu. Prípadne je vhodné dieťaťu nakresliť napríklad slniečko, kvetinku, autíčko alebo kruh, a tým sa pokúsiť vzbudiť jeho záujem - vyskúšať si niečo nakresliť. Aj takáto informácia je dôležitá, a to pre prípravu intervencie na rozvoj kresby.

1. úloha - Inštrukcia: „Vedel/a by si niečo nakresliť?“ /voľná kresba/

Pomôcky: pastelky, ceruzka, prázdny list papiera /formát A5/

Záznam: popis zvládnutia danej úlohy po stránke obsahovej aj formálnej, pochopenia inštrukcie a splnenia úlohy /primeranosť veku, úchop, koordinovanosť pohybov, preferencia ruky/

2. úloha - Inštrukcia: „Vedel/a by si nakresliť postavu človeka?“ /zámerná kresba/

Pomôcky: pastelky, ceruzka, prázdny list papiera /formát A5/

Záznam: popis zvládnutia danej úlohy po stránke obsahovej aj formálnej, pochopenia inštrukcie a splnenia úlohy /primeranosť veku, úchop, koordinovanosť pohybov, preferencia ruky/

Zisťovanie úrovne komunikačných zručností

U detí s oneskoreným psychomotorickým vývinom, rizikovým vývinom alebo zdravotným znevýhodnením je častým javom zaostávanie v oblasti reči. Pokiaľ dieťa rozpráva, zadáme úlohy na pomenovanie obrázkov na kartičkách, pomenovanie činností zobrazených na kartičkách a prípadne skúsime nechať dieťa porozprávať, čo vidí na obrázku. Ak dieťa nerozpráva, zisťuje sa úroveň poznania a porozumenia reči – dieťa má ukázať na dané obrázky. Výber obrázkov musí byť primeraný veku dieťaťa, napriek tomu treba mať pripravené

alternatívy, vzhľadom k mentálnym schopnostiam a úrovni zaostávania, ktorá sa nedá vopred určiť. Môžu to byť zvieratá z lego skladačiek, plastové ovocie a zelenina, hracie dopravné prostriedky a ďalšie, ktoré sa dajú priniesť alebo vypožičať z materskej školy.

1. úloha - Inštrukcia: „Čo je na tejto kartičke?“

Pomôcky: zalaminované kartičky s obrázkom /ovocie, zelenina, dopravné prostriedky, veci bežnej potreby, oblečenie a podobne/

Záznam: výslovnosť, zrozumiteľnosť reči, pochopenie inštrukcie a správnosť pomenovania obrázku/primeranosť veku/

2. úloha - Inštrukcia: „Čo robia deti/zajačik/mama/chlapec na obrázku?“

Pomôcky: zalaminované kartičky s obrázkom zobrazujúcim činnosť /deti sa hrajú s loptou, zajačik uteká, mama varí, chlapec spí/

Záznam: výslovnosť, zrozumiteľnosť reči, pochopenie inštrukcie a správnosť pomenovania činnosti na obrázku /primeranosť veku/

3. úloha - Inštrukcia: „Čo je na tomto obrázku?“

Pomôcky: zalaminované jednoduché obrázky, kde možno pomenovať aj popísať nejakú činnosť /alternatívou môže byť obrázková knižka pre deti/

Záznam: výslovnosť, zrozumiteľnosť reči, pochopenie inštrukcie a správnosť opisu obrázka /primeranosť veku/

Zisťovanie úrovne matematických predstáv

Orientačne sa zisťuje, do koľko vie dieťa napočítať, akú má predstavu o počte, pojmoch a či vie pomenovať farby a tvary. Pripraví sa PL s nakreslenými geometrickými tvarmi obyčajnou ceruzkou, legové kocky rôznej farby a drevené paličky rôznej dĺžky. Na zistenie chápania pojmov pred, za, nad, pod a vedľa sa dieťaťu predloží PL s rôznym umiestnením napr. psíka vzhľadom k búde /psík sedí pred búdou, za búdou, vedľa búdy, nad búdou je napr. slniečko/.

1. úloha - Inštrukcia: „Do koľko vieš napočítať?“, „Koľko kociek tu máme?“, „Akej farby sú kocky?“ , „Ktorá je veľká/malá?“

Pomôcky: 10 kociek rôznej veľkosti a farby

Záznam: pochopenie inštrukcie a správnosť v počte, farbe a veľkosti /primeranosť veku/

2. úloha - Inštrukcia: „Pomenuj tieto tvary.“

Pomôcky: zalaminovaná predloha s geometrickými tvarmi /kruh, štvorec, trojuholník, obdĺžnik/

Záznam: pochopenie inštrukcie a správnosť pomenovania tvarov /primeranosť veku/

3. úloha - Inštrukcia: „Kde je psík?“, „Ukáž, kde je psík - za/pred búdou/vedľa búdy.“

Pomôcky: PL s obrázkom psíka, ktorý je umiestnený na rôznych miestach vzhľadom k búde a slniečko, ktoré je nad búdou

Záznam: pochopenie inštrukcie a správnosť uvedenia pojmu /primeranosť veku/

Zisťovanie úrovne poznania

Všeobecná informovanosť dieťaťa a poznanie pojmov alebo situácií, s ktorými sa stretáva doma pri bežných činnostiach, vo svojom okolí a v MŠ, je poslednou časťou orientačnej diagnostiky. Ako sa orientuje počas dňa, v ročných obdobiach, či pozná a vie zaradiť do skupín vecí bežnej potreby. Využiť sa dajú obrázky alebo hračky, prípadne konkrétne veci, ktoré sú k dispozícii, na pomenovanie časti ľudského tela sa môže ukazovať na sebe alebo na dieťati .

1. úloha - Inštrukcia: „Ako spolu voláme tieto obrázky?“

Pomôcky: zalaminované kartičky so skupinou obrázkov /ovocie, zelenina, dopravné prostriedky, oblečenie, hračky/

Záznam: pochopenie inštrukcie a správnosť pomenovania skupiny /primeranosť veku/

2. úloha - Inštrukcia: „Ako voláme túto časť?“ /ukážeme na hlavu, ruky,..../

Pomôcky: obrázok postavy človeka

Záznam: pochopenie inštrukcie a správnosť pomenovania častí postavy človeka /primeranosť veku/

3. úloha - Inštrukcia: „Kedy chodíme spať?“, „Kedy vstávame do škôlky?“

Pomôcky: zalaminované jednoduché obrázky, kde možno zreteľne pomenovať časť dňa

Záznam: pochopenie inštrukcie a správnosť pomenovania časti dňa /primeranosť veku/

4. úloha - Inštrukcia: „Kedy sa chodíme kúpať a nosíme krátke šaty?“

„Kedy staviame snehuliaka a obliekame si kabát a čiapku?“

Pomôcky: zalaminované jednoduché obrázky, kde možno zreteľne charakterizovať ročné obdobie, prípadne oblečenie v danom ročnom období

Záznam: pochopenie inštrukcie a správnosť pomenovania obdobia /primeranosť veku/

Vyhodnotenie a intervenčná činnosť

Pred začatím intervenčnej činnosti sa vyhodnotia orientačné špeciálno-pedagogické diagnostické záznamy. Pri posudzovaní úrovne v jednotlivých oblastiach sa vychádza z predpokladanej úrovne v určitom veku. Hodnotiť sa môže slovom, pretože stačí zaznamenať, či danú úlohu dieťa splnilo, nespĺnilo/zvláda, nezvláda, prípadne s pomocou a podobne. Dôležité je zaznamenanie správania dieťaťa a ochoty k spolupráci, koncentrácie pozornosti pri práci a všetkých ďalších pre prácu s dieťaťom potrebných informácií. Takéto hodnotenie postačí k tomu, aby sa dal vytvoriť predbežný plán rozvoja jednotlivých čiastkových funkcií. Plán by mal byť krátkodobý a vypracovaný pre každé dieťa individuálne. Počas intervencie je možné ho doplniť, zmeniť niektoré časti alebo vzhľadom na individualitu dieťaťa prepracovať. Veľkým bonusom je spolupráca s ďalšími odbornými zamestnancami, napríklad školskými logopedičkami, a súčasne prebieha rozvoj a korekcia reči.

Príklad vyhodnotenia diagnostickej činnosti

Meno a vek dieťaťa:	Dátum vyšetrenia:	Zdravotné znevýhodnenie:	Poznámka:
Lenka P., 4,6 r.	15.10.2020	DMO	Usmievavé, zhovorčivé dieťa
OBLASŤ	ZHODNOTENIE ÚROVNE	SPRÁVANIE, SPOLUPRÁCA	POZNÁMKA

Jemná motorika	Zvláda s pomocou, rozumie	Činnosť ju bavila, pracovala precízne, pomalším tempom	Oslabená koordinácia
Grafomotorika	Zvláda s ťažkosťami, nesprávny úchop	Aj pri neúspechu to nevzdala	Trasľavé, neisté pohyby
Zraková percepcia	Zvláda len jednoduché puzzle a obrázky, zložitejšie nezvláda	Pýtala si moju pomoc	Vhodné puzzle s predlohou
Kresba	Postava aj voľná kresba nezrelá	Nechcela kresliť s odôvodnením, že to nevie	Vhodné dokresľovacie obrázky
Reč	Primeraná veku, zrozumiteľná	Veľmi zhovorčivá, spontánne rozvíja rozhovor	Miestami sykavková asimilácia
Matematické predstavy	Farby pozná, geotvary si mýli, počty do 5 zvláda	Pružne reagovala, keď nevedela tvar, hádala	Má snahu sa učiť
Poznanie	Skupiny prvkov rozoznáva aj pomenuje správne, časová orientácia nedocvičená	Už sa chcela hrať, nebavilo ju to, už sa nesústredila	Cca po 30 min, čo je v norme

Intervencie sú realizované v priestoroch materskej školy, ideálne je v intervaloch jedenkrát za týždeň s každým dieťaťom. Jednotlivé úlohy sa musia striedať, čas prispôbiť jeho schopnosti vydržať pri práci a koncentrovať sa, približne v časovom rozmedzí 10 až 30 minút, čo závisí od individuálnych potrieb a schopností každého dieťaťa. Snažiť sa dieťa motivovať, aby sa tešilo na ďalšie stretnutie. Pri ťažšej spolupráci zvoliť spočiatku pomôcky na hranie, a to podľa záujmov dieťaťa, pretože ide o získanie jeho dôvery a spolupráce. Keď dieťa odmieta presun do inej miestnosti alebo prácu, nie je vhodné ho nútiť, ale pokúsiť sa o to neskôr.

Na prvých sedeniach prebieha zoznamovanie sa s dieťaťom, zisťuje sa, do akej miery je schopné komunikovať, sústrediť sa, porozumieť inštrukciám a aké úlohy je schopné zvládnuť. Pracuje sa podľa vopred pripraveného krátkodobého plánu, ktorý v prípade potreby možno doplniť alebo upraviť. Jednotlivé úlohy pripraviť tak, aby boli pre dieťa zaujímavé, primerane náročné a rôznorodé, aby dieťa zaujali a bolo schopné vydržať pri takejto činnosti. Aj veľmi nepokojné a málo spolupracujúce dieťa sa treba snažiť zaujať, hoci len na pár minút. Určite si postupom času zvykne a budeme vidieť jeho napredovanie.

Odporúčané aktivity na:

Rozvoj jemnej motoriky

- * skladačky, kocky, stavebnice, puzzle
- * farebné mozaikové skladačky s drobnými hrúbkami, kolíčkami
- * navliekanie korálok
- * vytrhávanie z papiera, lepenie
- * maľovanie s prstovými farbami, vodovými farbami
- * strihanie po čiare, obrazcoch, vystrihovanie
- * modelovanie
- * viazanie šnúrok – uzlíky, mašličky

Rozvoj grafomotoriky

- * obťahovanie obrázkov voskovými pastelkami, obyčajnými pastelkami
- * spájanie bodiek, farebných bodov, prerušovaných čiar
- * vyfarbovanie
- * maľovanie temperovými alebo vodovými farbami
- * práca s PL na rozvoj grafomotoriky
- * kreslenie/písanie rôznych tvarov do riadku – príprava na písanie

Rozvoj kresby

- * obťahovanie jednoduchých obrázkov po plnej línii /kruh, vajíčko, jablko, slniečko, dom, .../
- * obkresľovanie jednoduchých obrázkov po prerušovanej línii
- * dokresľovanie častí jednoduchého obrázka /lúče na slniečku, trávku vedľa domčeka, dažďové kvapky z obláčka,.../
- * dokresľovanie druhej polovice obrázkov
- * obkresľovanie podľa predlohy

Rozvoj reči

/rozvíjanie tejto oblasti je v kompetencii logopéda, špeciálny pedagóg sa venuje rozvoju komunikačných zručností/

- * detské knižky s obrázkami – pomenovanie obrázkov, činností, rozprávanie o obrázkoch

Rozvoj zrakového vnímania

- * vyhľadávanie predmetov rovnakej farby, tvaru, veľkosti
- * vyhľadanie rovnakých tvarov podľa predlohy
- * lego dacta
- * puzzle
- * hľadanie ukrytých obrázkov na predlohe
- * PL zamerané na vyhľadávanie rovnakých alebo odlišných obrázkov
- * PL s prekrytými dvomi, prípadne tromi obrázkami
- * vkladanie tvarov do vhodných otvorov
- * mozaiky
- * hľadanie rozdielov na dvoch obrázkoch, ktoré sa líšia drobnými detailami

Rozvoj matematických predstáv

- * rozlišovanie a upevňovanie farieb pomocou rôznych hračiek a skladačiek
- * vyfarbovanie podľa pokynov, výber skladačiek podľa pokynu
- * rozlišovanie a upevňovanie tvarov s plastovými alebo papierovými pomôckami
- * PL na vyfarbovanie tvarov podľa pokynov
- * PL na dokresľovanie tvarov
- * rozlišovanie pojmov veľký, malý, dlhý, krátky, úzky, široký a pod.
- * rozlišovanie pojmov pred, za, nad, pod, vedľa, hore, dole, vpravo, vľavo
- * trénujeme počty a rozoznávanie pojmov veľa, málo, menej, viac, rovnako
- * PL s dokresľovaním daného počtu predmetov, so spájaním daného počtu
- * triedenie, priradovanie, určovanie množstva prvkov

Rozvoj poznania

- * rodina – určovanie a pomenovanie členov
- * zvieratá – určovanie a pomenovanie domácich a lesných zvierat
- * dopravné prostriedky - určovanie a pomenovanie

- * ovocie, zelenina - určovanie a pomenovanie
- * oblečenie - určovanie a pomenovanie
- * nábytok - určovanie a pomenovanie
- * veci dennej potreby - určovanie a pomenovanie
- * ročné obdobia - určovanie a pomenovanie
- * časti ľudského tela - určovanie a pomenovanie
- * časti dňa - určovanie a pomenovanie

Výstup činnosti

- dohoda o spolupráci medzi poradenským centrom a MŠ
- informovaný súhlas rodiča
- záznam z pozorovania detí počas pobytu v MŠ
- záznam z konzultácie s učiteľkami v MŠ
- správy z odborných vyšetrení /lekár, logopéd, psychológ, pedopsychiater, neurológ, a.i./
- záznam z orientačnej diagnostickej činnosti a vyhodnotenia
- plán intervenčnej činnosti a pracovné listy detí

Spolupráca

Počas poradenskej, diagnostickej, ale aj intervenčnej činnosti špeciálneho pedagóga pri samotnom rozvoji čiastkových funkcií, je spolupráca so zainteresovanými odborníkmi veľmi vítaná. Získané informácie môžu nielen skvalitniť intervenčnú činnosť, ale zo získaných informácií je možné lepšie pochopiť správanie a napredovanie dieťaťa. Najmä pokiaľ ide o dieťa, ktoré má stanovenú diagnózu a je známy dôvod jeho oneskorenia vo vývoji.

Pokiaľ vykonáva v priestoroch MŠ intervenčnú činnosť aj logopéd, je to práve on, s kým má špeciálny pedagóg najužšiu spoluprácu. S lekármi sú konzultácie možné podľa potreby zvyčajne len telefonickou alebo mailovou formou. Vždy záleží od konkrétneho dieťaťa, vzhľadom na jeho oneskorenie vo vývine, rizikový vývin alebo zdravotné znevýhodnenie. Závažnejšie diagnózy /DMO, pooperačné stavy, cukrovka, epilepsia, svalová dystrofia,.. / je vhodné konzultovať najmä s rodičom, prípadne ho požiadať o zabezpečenie písomného vyjadrenia lekára, aj pokiaľ je potrebné poskytnúť poradenstvo zo strany špeciálneho pedagóga učiteľkám v triede. Je to dôležité najmä vtedy, ak má dieťa pohybové obmedzenia, alebo je nevyhnutné poznať riziká pri hre s loptou, byť ostražitý pri voľnej hre detí, pri pobyte vonku, kedy pri hre na naháňačku je možné neúmyselne dieťa udrieť, sotiť a podobne. V prípade, ak dieťa absolvovalo operácie, je nevyhnutné predísť nebezpečným nárazom, napríklad do hlavy. Ak dieťa užíva lieky, je potrebné byť o tom informovaný, poznať ich možné vedľajšie účinky, aby sa dalo predpokladať možné riziko a pri intervencii mať predstavu o pohybových či iných kapacitách dieťaťa. Nie vždy vie rodič dostatočne sprostredkovať alebo vysvetliť učiteľke riziká, ktoré súvisia s výchovno-vzdelávacím procesom.

V neposlednom rade spolupráca prebieha aj na pôde školského zariadenia, pretože zvyčajne je prvým zariadením, ktoré oslovia rodičia alebo MŠ. Psychológ aj špeciálny pedagóg konzultujú spoločne a spoločne hľadajú najvhodnejší spôsob zaradenia dieťaťa do predškolského zariadenia.

Úskalia postupu

V danom postupe je niekoľko úskalí, s ktorými je možné sa stretnúť. Všetko závisí od spolupráce so zainteresovanými odborníkmi a od osobnosti odborného zamestnanca. Pokiaľ je možné si pripraviť podklady pre prácu a dostatočne informovať materskú školu aj rodičov, nie je dôvod na prekážky. Je potrebné nastaviť dobrú spoluprácu s materskou školou, informovať o plánovanej činnosti rodiča, získať si jeho dôveru a snažiť sa byť ústretovým a flexibilným. Z hľadiska priestorových obmedzení danej materskej školy môže byť problémom zabezpečenie a vybavenie miestnosti pre individuálnu prácu.

V predškolskom veku nebýva väčšinou jasne stanovená diagnóza dieťaťa, preto nie je známy dôvod jeho zaostávania. Vychádza sa z príznakov, ktoré lekár popisuje, a ostatné je už na pozorovaní a orientačnej diagnostike. Na základe toho sa dajú napláňovať intervencie, a zároveň byť pripravený na pružnú zmenu činností. Do špeciálnej triedy v materskej škole sú zaradené deti s rôznymi oneskoreniami vo vývine, postihnutím alebo rizikovým vývinom v rôznom veku. Sú to malé deti, ktoré často trpia aj závažnejšími poruchami reči, správania, môžu mať telesné postihnutie, alebo znížený intelekt. Spolupráca s nimi je preto náročná a ich dôveru je potrebné si získať. Nebýva jednoduché motivovať ich k pripraveným úlohám. Odmietanie, nespoluprácu, alebo neprimerané správanie je potrebné zvládať v danej situácii, zareagovať pohotovo. Dodržiavať vopred naplánované denné aktivity a časové rozmedzie na ich uskutočnenie, býva niekedy náročné.

V triede s deťmi s oneskoreným vývinom, rizikovým vývinom alebo zdravotným znevýhodnením musia pracovať učiteľky so vzdelaním v odbore špeciálnej pedagogiky. Nedostatok špeciálnych pedagógov je preto jedným z dôvodov nízkeho počtu takýchto špeciálnych tried, najmä v menších mestách. Rodičia sú nútení cestovať mimo svoj okres trvalého bydliska - býva takmer pravidlom, že v celom okrese je len jedna takáto trieda - alebo dajú svoje dieťa do vzdialeného mesta na týždenný pobyt. Integrácia v bežnej triede MŠ je dobrým riešením, avšak za predpokladu, že tu pracuje odborný zamestnanec.

Čomu sa vyhnúť

- prílišnej snahe dosiahnuť za každú cenu čo najvyššiu úroveň rozvoja danej funkcie, pritom je potrebné zohľadňovať všetky aspekty osobnosti a daností konkrétneho dieťaťa a dieťa nepreťažovať
- neprimeranej kritike dieťaťa pred ostatnými deťmi a pred rodičom, pritom vhodným spôsobom upozorniť na nevhodné správanie
- stereotypnej a nezáživnej činnosti počas práce s dieťaťom, ktorá vedie k demotivácii a nezájmu dieťaťa
- nepravidelnosti intervenčnej činnosti

Doplňujúce informácie

Kvalifikačné predpoklady

- Vysokoškolské vzdelanie II. stupňa v odbore špeciálna pedagogika
- Vysokoškolské vzdelanie II. stupňa v odbore psychológia

Kurzy, školenia

- Aktualizačné vzdelávania v oblasti Práca s deťmi so ŠVVP
- Absolvovanie školení k diagnostickému procesu, reedukačnému procesu

Zoznam použitých metód

Orientačné skúšky zamerané na úroveň v oblasti jemnej motoriky, grafomotoriky, reči, kresby, zrakového vnímania, matematických predstáv a poznania

Skúsenosť MDP prístupu v rámci pedagogickej a poradenskej praxe odpovedajúca popísanej téme

Oneskorenie psychomotorického vývinu u dieťaťa so zdravotným znevýhodnením (576fdp)

Použité zdroje

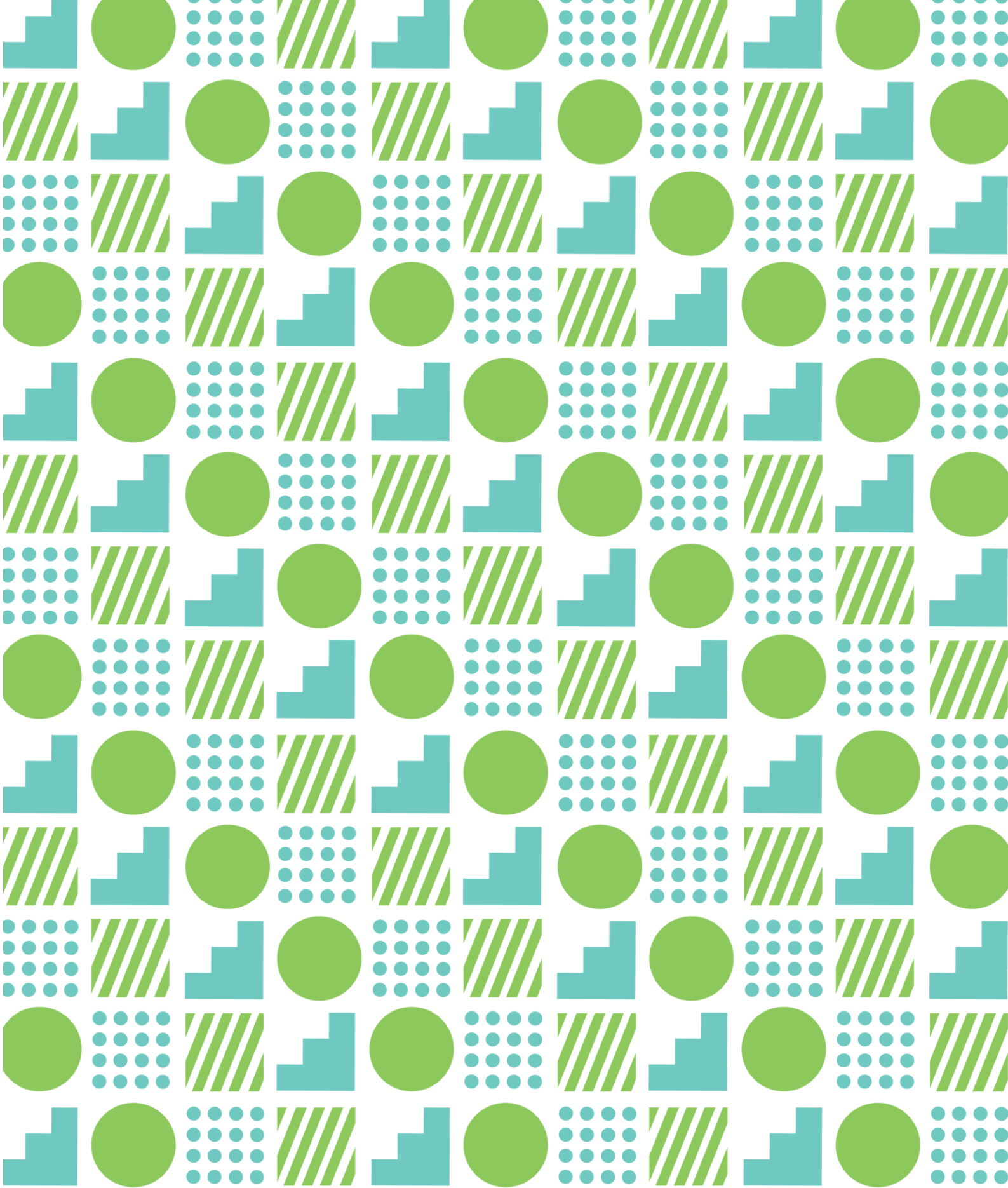
LOOSEOVÁ, A. - PIEKERTOVÁ, N. 2003. *Grafomotorika pre deti predškolského veku*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 168 s. ISBN 80-7178-816-3.

ŠINKOVÁ, P. 2020. *Hravé aktivity pre deti*. Bratislava: Fortuna Libri, 2020. 215 s. ISBN 978-80-8142-997-2.

MATEJOVIČOVÁ, B. a kol. 2016 *Vývinové procesy dieťaťa predškolského veku*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2016. 143 s. ISBN 978-80-558-1063-8.

BEDNÁŘOVÁ, J. – ŠMARDOVÁ, V. 2011. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Brno: Computer Press, 2011. 212 s. ISBN 978-80-251-1829-0

VÝSKUMNÝ ÚSTAV
DETSKEJ PSYCHOLÓGIE
A PATOPSYCHOLÓGIE

ŠTANDARDY
NÁRODNÝ PROJEKT

Štandardizáciou systému poradenstva a prevencie
k inklúzii a úspešnosti na trhu práce